

legjelentősebb amerikai napilap elektronikus verziójában, a teljes szövegek 10–20 éves kumulált anyagában mondjuk egy magyar költőre keresünk, vagy a parlamenti választások visszhangjára, és egy percen belül ebből az irdatlan mennyiségű anyagból mintegy százharminc rekord „jön ki”. Itt valóban hatalmas, civilizációs méretű átalakulásról van szó. Valószínűleg nagyobbról, mint amit a nyomtatásra való áttérés jelentett.

Köszönöm a beszélgetést.

Vajda Kornél

Könyvtárosképzés a hazai felsőoktatásban

A VI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál ezidén is meglepte odalátogatóit roppant gazdag és változatos könyvtári-könyvtárosi programkínálatával. Így volt ez tavaly is (ld. 3K, 1998. június), ezidén azonban még fokozottabb módon. Se szeri, se száma nem volt a könyvtári programoknak, aligha akadt olyan érdeklődő, aki egybe-kettőbe bele ne botlott volna, de olyan is aligha akadt, aki mindet végig tudta volna ülni-hallgatni. Már csak azért sem, mert némely programok (akárcsak a vándorgyűléseken) egyidőben, párhuzamosan futottak. E számunkban a gazdag kínálatból háromról, a talán legfontosabb háromról fogunk beszámolni. Ezek élén mindenesetre a *Könyvtárosképzés a hazai felsőoktatásban* című rendezvény, bemutatkozó kerekasztal-beszélgetés állhat. Azért is, mert a könyvtárosképzés, a könyvtárosok oktatása fundamentális problémája szakmánknak, azért is, mert ez a rendezvény egy hosszú sorozat ezidőszerint utolsó, de korántsem záró akta volt, de azért is, mert ennyi ilyen rangú-rendű szakember ritkán látható ilyen koncentrációban. A könyvtári-informatikai egyetemi és főiskolai oktatás legtöbb vezetője (tanszékvezetője) volt feltalálható néhány négyzetméteren, és mindegyikük meg is szólalt. De nem hiányzott a beszélgetés résztvevői közül a NKÖM Könyvtári Osztály vezetője, dr. Skaliczki Judit sem, és persze a hallgatóság sem akárkiből állt. (Az oktatók, de egyáltalán mindenki öröme ez a hallgatóság nemcsak rendkívül népes volt, de igen sok egyetemi és főiskolai hallgató jelenlétével is dicsekedhetett. Sokaknak állniuk is kellett: a Műszaki Szekció elnöke, Balogh Margit álmában sem tudta elképzelni, hogy ennyi székre lesz szükség, így azután még olyan – igaz kissé késve érkezett – országos nevek és nagyságok is állni kényszerültek, legalábbis egy darabig, mint Vekérdi László.)

Említettem, hogy a rendezvény egy sorozat részeként koncipiálódott. E sorozat előző darabjairól a 3K olvasói természetesen sok mindent tudhatnak. Lapunk beszámolt az OSZK–KMK által készített könyvtárosképzési koncepciónak az MKE kibővített tanácsülésén megrendezett vitájáról, ismertette mind a koncepciót, mind a vele és körülötte lezajlott vitát (3K 1994. június). De megolvasható a 3K-ban *A könyvtárosképzés helyzete és fejlődési irányai Magyarországon* címmel Debrecenben megrendezett szakmai konferencia számos anyaga is, így mindezekelőtt az ezen a konferencián elfogadott *Ajánlások* nagy fontosságú szövege

(3K 1995. február). Nos, a mostani összejövétel mindenképp ezekhez az ajánlásokhoz kívánt kapcsolódni, de valamiképp a debreceni konferencia struktúráját is le óhajtotta volna másolni. Annyiban legalábbis, hogy az eredeti tervek szerint egy nagyexpoze hangzott volna el *A magyarországi felsőfokú könyvtárosképzés helyzetéről* (a kerekasztal-beszélgetés moderátora, Téglási Ágnes lett volna az előadó), valamint a résztvevők megtárgyalták volna a felsőfokú könyvtárosképzésről készült kérdőíves felmérés eredményeit, és ajánlások elfogadása is tervbe volt véve. Ezek a tervek technikai okok miatt nem valósultak meg. Ám minden jel szerint nem napolódnak el ad graecas calendis, hanem belátható időn belül sor kerül rájuk. De e tervek megvalósításának hiánya miben sem rontotta a végülis megvalósult rendezvény meritumát. Sor került a beszélgetés során a debreceni ajánlások szembesítésére a megvalósulásokkal (Bényei Miklós végezte el a bonyolult műveletet), beszámoltak az egyetemi és a főiskolai könyvtári-informatikai tanszékek vezetői intézményeik-műhelyeik jelen helyzetéről, terveiről és kilátásairól, tájékoztatások hangzottak el a könyvtárosképzés alapproblémáiról, valamint arról, hogy miben és hogyan tudja és akarja támogatni a NKÖM Könyvtári Osztálya – egyáltalán a kulturális tárca – a könyvtárosképzést, beszámolót hallhattak a résztvevők a képzés jogi kereteiről, anyagi háttéréről, a diploma-megfejelések (magasabb szintre emelések) módozatairól, a PhD-képzésről, a továbbképzések rendszeréről stb. Az is kiderült, hogy talán nem is annyira új és még újabb ajánlások megszövegezésére van szükség, mint inkább arra, hogy a tanszékeknek módjuk legyen körültekintően beindított, alaposan átgondolt, a gyakorlatban is tesztelt projektjeik intenzív végigvitelére. Őket, a tanszékvezetőket hallgatva az volt a résztvevők jogos érzése, hogy a dolgok jó kezekben vannak, a képzés főmérnökei és tábarnokai tudják azt is, mire van (lenne) szükség, azt is, hogyan valósítható ez meg. A részletkérdésekben természetesen számos vitatott pontra is reflektorfény vetült, el nem rendezett dolgok sokasága vált láthatóvá, ám mindez csak a pezsgő szellemi aktivitás és a szakmai sokoldalúság megkapó és lelkesítő jele, indiciuma.

A továbbiakban nem a hagyományos (és szerintünk oly unalmas) módját választanánk a beszámolóknak, hanem néhány alapkérdésre koncentrálnánk. (A szisztematikus beszámolóra már csak azért sem vállalkozhatunk, mert a kerekasztal-beszélgetés időben is kimerítő volt – a szó mindkét értelmében – a felgyült anyag egy teljes 3K számot is megtölthetne.)

Az egyik alapkérdést dr. Skaliczki Judit vetette fel. Nevezetesen azt, hogy miért is fontos, alapvető a könyvtárosképzés és a vele való foglalkozás. Skaliczki dr. a törvényre hivatkozott, amely kimondja, hogy mit jelent a könyvtári szakember kifejezés. (Jellemző, hogy ilyesmik meghatározására, jöllehet kardinális fontosságú kérdéskörrel van szó, csak a könyvtári törvény készítői vállalkoztak. Pedig hát...) Nos, a törvény értelmében könyvtári szakember a könyvtáros, a könyvtári informatikus, a könyvtári asszisztens, a segédkönyvtáros, továbbá a könyvtári feladatok ellátásához szükséges alsó- vagy középfokú végzettséggel rendelkező személy. A punctum saliens természetesen a felsorolásban a könyvtáros mint olyan. A könyvtáros pedig – megintcsak a törvény alapján – felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező szakember. Lehet, sőt biztos, mondotta Skaliczki Judit, hogy az értelmiségi státus nem pusztán diplomabirtoklást jelent, de bizonyos az is, hogy *szakirányú felsőfokú diploma* nélkül a könyvtárban dolgozó szakember

nem könyvtáros. E törvény értelmében és szellemében vált először igazán értelmezhetővé, és másokkal, más szakirányú végzettségű diplomásokkal egyenrangúvá a könyvtáros. (És vált immár végleg múlttá, arra és csak arra jellemzővé a Sallai-féle mondás: a kórházakban mindenki fehér köpenyben járkal, és pontosan tudható, ki a főorvos és ki a műtőgyerek, a könyvtárakban viszont *mindenki* könyvtáros. Nos, mostantól már nem!) Skaliczki dr. elmondotta azt is, hogy a kultuszárca természetesen nem szól, nem szólhat bele abba, mit és hogyan oktassanak. Ennek meghatározása, kimunkálása a szakemberek dolga, akik nem is vétik szem elől ezen kötelezettségeiket. Az ágazati irányításnak az a dolga, hogy a feltételeket teremtsen meg ezügyben. Ezt a feltételteremtő munkát viszont végzi is, igen intenzíven. Közülük most a homloktérben a továbbképzés témaköre áll. A könyvtári törvényi meghatározásból következik, hogy – miként ez más szakmáknál is ezus – a könyvtáros rendszeres időközökben továbbképződjön. Ám az állam ezt a továbbképzést csak és csak akkor rendelheti el kötelező érvénnyel, ha forrást is ad hozzá. Ez idén nem történt meg, jövőre valószínűleg rendelkezik róla a költségvetési törvény. Mivel az idei költségvetés ezt a forrást nem nyitotta meg, a szakma némi (kénytelen) haladékot kapott. A továbbképzési miniszteri rendeletet nem a könyvtári osztály vette először munkába, így az nem is tükrözheti teljes mértékben a könyvtári szakmai elképzeléseket, ám épp e késés módot nyújt arra, hogy a rendelet a mi szempontunkból is megálljon, azt is adekváтан tükröztesse és megfogalmazza. Hogy mi is álljon – immáron tartalmilag – a továbbképzési rendeletben, azt Skaliczki Judit nyomatékos véleménye szerint a szakmának kell eldöntenie, ahogy kifejezte magát: „tartalommal megtölteni Önöknek kell, a minisztérium álláspontja csupán annyi, hogy ebben a rendeletben az Önök javaslatai megjelenjenek”.

Skaliczki Judit expozéja előtt és után épp e tartalmi kérdésekről esett a legtöbb szó. A bemutatkozó tanszékvezetők *dr. Sebestyén György*, (ELTE), *dr. Bényei Miklós* (KLTE), *dr. Pálvolgyi Mihály* (BDTF) stb. részletesen szóltak az oktatási formákról és módokról. A nappali képzésről, a kiegészítő képzésről, (amely a tanárképzőn és most már a tanítóképzőn végzettek számára is lehetővé teszi a diploma magasabb szintre emelését), a továbbképzésről és PhD-képzésről (ez utóbbi természetesen csak az ELTE-n folyik). A tanszékvezetők szóltak arról is, hogy a tantervek módosulása, korszerűvé tétele igen jelentősen felgyorsult. Korábban öt-hat évenként került sor újabb és újabb tantervek, oktatási projektek kidolgozására, a régebbiek módosítására, fejlesztésére, újabban ez az öt év túllontúl hosszú időnek bizonyul. És itt nem kegyes óhajokról volt szó, hanem kemény realitásokról, megvalósult, folyamatosan megvalósuló módosításokról, tantervi, tananyagbéli, metodikai és szubsztantív változásokról. Az egyetemi kredit pontrendszeréről is sok és sokféle szó esett. Az alapvető vívmány (dr. Sebestyén György szóltott erről a legmélyebbre hatolóan) a felsőfokú könyvtárosképzés immáron tudományos definiálása, az óraszámkeret megállapítása, a kredit pontok miatt lehetségessé vált áttekinthetőség és az egész szisztéma ezekből való átjárhatóvá tétele, immáron szinte hézagmentes átjárhatósága. Természetesen a törvény alapján kemény megállapítások is elhangzottak: nincs és soha nem is lesz már olyasmi, hogy valaki egyetemi diploma nélkül jelentkezhessen magasabb posztgraduális képzésekre. A rend beállt. Ha a PhD a tudományos fokozatok elseje, úgy csak egyetemi diploma birtokában kezdhető meg a PhD-képzés, és

mutatis mutandis. Ez nem jelenti zsákutcák létrejöttét, hisz a kiegészítő képzések egész rendszere áll nyitva mindenki előtt, ám vége a „szakérettségis” korszaknak, remélhetőleg-bizonyára örökre.

Sok szó esett az egyes tanszékek, immáron bátran mondható: önálló és nagyfontosságú tudományos műhelyek együttműködéséről. A kevésbé figyelmes hallgató akár úgy vélhette volna, hogy egyetlen hatalmas, sok helyszínű tanszékről van szó, olyannyira át-meg-átfogták a beszámolók az ország különböző régióit. Pálvölgyi Mihály a nyíregyházi tanszékvezetővel vágott egymás szavába, Sebestyén György a szombathelyi kapcsolatokról laudált, de a kánont éneklő kórusba bekapcsolódott Baja és a Debreceni Református Tanárképző könyvtári tanszéke is, nem is szólva az állandóan másokra (is) hivatkozó debreceni Bényei Miklósról. Az átjárhatóság – úgy látszik – nemcsak a különböző képzési formák és szintek közt valósult meg, de a régiók és tanszékek között is. (Hogy a nyíregyházi doktoranduszok Bényeihez járnak, csak egyetlen, szinte elhanyagolható eleme e sokszoros összefonódottságnak, amely azonban nemhogy nem elvtelen, hanem épp ellenkezőleg, a más tudományágakban – egyelőre legalábbis – reménytelenül távolinak tűnő Paradicsomot, a könyvtári tudományok George-i értelemben vett szőnyegszerűségét reprezentálja.

A hallgató egy ideig bámuló figyelemmel kísérte a tanszéki – csak látszólag belső, valójában maximálisan közérdekű – „titkok” és háttérinformációk sokaságának sorjázását, ám ekkor, a szó többszörös értelmében is kívülről, dörgő hang szólt bele a posztmodernné (egyre inkább alludálóvá, intarziássá váló) diskurzusba. Nagy Attila (OSZK-KMK) olvasásszociológusként, olvasáskutatóként (és persze a HUNRA egyik vezetőjeként) nyilvánult meg. Arról szólt nagy nyomatékkal, hogy ha valaki manapság a könyvtár szót hallja, azonnal és gépiesen az Internetre, a multimédiára, az adatházisokra asszociál. Hál’ Istennek joggal, hisz a számítógép és vidéke otthonossá és banálissá vált a könyvtárakban. Arról nem is szólva, hogy a számítógépes szolgáltatásokra (és ezek oktatására, az ezekbe való bevezetésre) van igazán fizetőképes kereslet. Lehet azonban a dolgot más szempontból és más kilátópontról is tekinteni. Például annak a tanárénak a posztjáról, aki nem egy tanítványának arcán a drog egyértelműen megállapítható hatásait regisztrálja. De nézhető a „terep” – mondjuk – a globalizáció csapdait számbavevő nyugati szakemberek szemüvegén át is. Ha nem is akárcik azt prognosztizálják, hogy a munkaképes lakosság 20 százaléka fog csak dolgozni a jövőben, és nyolcvan százaléka kifutópályára kerül, akkor olyan alternatívamezők nyílnak meg, amelyekkel az oktatás, a képzés szintjén is szembe kell nézni. Az magától értetődő, hogy a gyors információk iránti igénynyalábokkal számolni kell. Képzésben is, gépvásárlással is stb. De szembe kell nézni a funkcionális analfabetizmussal is, az emberi, személyes kapcsolatok hálójának szakadozottságával is. A kommunikációs képességek, készségek diffuzitásával is. Nagy Attila ennek kapcsán két dolgot hangsúlyozott igen nyomatékosan. Az egyik a tantervekre vonatkozott. Arról beszélt, hogy mi mindent lenne érdemes, lenne szükséges – mondjuk speciális szemináriumok keretében – oktatni, be- és meggyökereztetni.

A másik a tanárok tanítására vonatkozott. Nem a könyvtárszakosoknak, sőt, egyáltalán nem nekik, hanem épp a tanárszakosoknak kellene és kell könyv- és könyvtárhasználati ismereteket okítani. Ennek kapcsán szólt a szeptembertől beinduló, egyelőre hatvan órás akkreditált programról, amely nyolc egyetemen-fő-

iskolán lesz megtalálható, olvasásfejlesztési program címen. Ebbe a programba kellene bekapcsolódnunk a könyvtárostanároknak, tartalmi fejlesztésébe pedig a könyvtári tanszéknek. Lehet, Nagy Attila úgy gondolta, hogy a sok számítógéppel és adatbázissal, Internet-szörfözéssel és multimédiával szaturált tanszékvezető közt egyedül áll. Csalódnia kellett azonban – számára roppant kellemes módon. A kommunikáció és az olvasás kérdését két szuperszámítógépes és menedzsmentcentrikus egyetemi ember is továbbszőtte, éppen nem melléktéma gyanánt kezelve a szociológus által felvetett problematikát. Belányiné Bobok Beáta (ELTE) a kreativitás, a készségfejlesztés, a szocializáció kategóriáit fejtegette. Arról szólt, hogy tanszéki munkájának egyik fő eleme a kreativitás megteremtése, felszabadítása. Pedagógiaelméleti szempontból is a legújabb nyomvonalon lépegetve ismertette a közös feladatok és a közös munka – eminenter a kommunikációs készségeket feltételező-kihozó gyakorlatát, valamint azt, hogy miként épül az oktató tevékenység – arányait tekintve egyértelmű súlyeloszlást jelentő módon – lényegesen nyomatékosabban a gyakorlatra, mintsem az elméletre, elméleti tárgyakra. Ezt az arányosítást Bényei is kiemelten tárgyalta. Persze – a maga pragmatikus módján – arról is szólva, hogy a gyakorló könyvtárak kérdésköre is megérne immáron egy misét, lévén a gyakorlat ezen oldala túlon túl is mellékesen és túlon túl is spontán kezelve. Sebestyén György, helyesléssel nyugtázva Bobok Beátának, úgy is, mint tanszéke egyik munkatársának megjegyzéseit, azzal mélyítette el a diskurzust, hogy új értelmet adott a funkcionális analfabetizmus Nagy Attila által felvetett kategóriájának. Úgy fogalmazott, hogy funkcionális analfabétának tekinthető az a könyvtáros is, aki könyvtárosi-bölcsészeti tanulmányai befejeztén gyógyszerárba kerül, és bár teljesen otthonos – mondjuk – az adatbázisok világában, az adatbázisokban való keresés optimalizálásának módozataiban, kétségbeesve és valóban analfabétaként áll a gyógyszerészeti kutatás terminusai és szempontjai, keresési kulcsai és prognosztizált várakozásai előtt. Ennek kapcsán fejtette ki azt is, hogy el kell felejteni az antik tökéletességre vonatkozó még ma is virulens képzeteket a szakma megtanulásának és gyakorlatának – feltételezett – tökélyéről. A kihívások és feladatok, a kérdések és igények nyomasztónak tűnő felpörgése idején az újat tanulások és újratanulások korszaka jött el. Mindezt pedig Sebestyén a szolgáltatás centrumba helyezésével hozta korrelációba. „A könyvtár lényege, hogy mi szolgáltatunk” mondotta, és a szolgáltatás tényéből és fogalmából vezette le a kérdéskör szinte minden aporiáját. És volt még egy nagyon meglepő (persze a sémákból kiindulók számára meglepő) hangsúlyos megállapítása és gondolatmenete is. Ő, a mindenki által az adatbázisok tudósaként ismert személyiség, a gépi keresések és visszakeresések szakembere és egyetemi professzora egyszerűen csak az olvasás alapvető, bázisfunkciójáról szólt. Az olvasásról, mint szubsztrátumról, ha persze magát ezt a szót nem is használta, ám annál pontosabban és átfogóbban leírta és definiálta. E szubsztrátum felől tekintve azután érthetővé váltak a dialógussal kapcsolatos mondandói is.

A kör tehát bezárult, és épp ennek következtében kinyílt újabb, még tágabb körök felé. A hallgatók-résztevők pedig úgy vélhették, hogy – ezúttal ismét – úgy hallgathattak új információkat, értesülhettek szakmai újdonságokról, hogy egyúttal nagyobb, tágabb perspektívákra is ablak nyílt számukra. Köszönet érte. (VK)

Az információközvetítő

A kongresszusi központban egy időre a színpadterem vált az intellektuálisan legfontosabb ponttá. Az ott lezajlott kerekasztal-beszélgetés (*Könyvtárosképzés a hazai felsőoktatásban*) résztvevői információ- és élménytúltelítetten természetesen széteszlottak a program lezajlása után, csak az igazi „kemény mag” ment át a közvetlenül utána kezdődő másik könyvtári program helyszínére, az elegáns-luxuriózus Pálma terembe, ahol *Az információközvetítő* címmel várt reájuk újabb izgalmas szellemi kaland. A Magyar Periodika Kör, az esemény – immár hagyományos – rendező-szervezője ezúttal is olyan témát állított középpontba, amelyről a vélemények sokszorosan szórtak, amelyhez az útépités elé iszonyú akadályok tornyosulnak, amelyek megtárgyalása elől mégsem lehet kibúvót találni. Ezúttal a könyvtárossal mint információközvetítőről mint könyvtáros személyiségről esett szó, a rendezők által biztos érzékkel kiválasztott, mert e témában mindenki másnál otthonosabban és nagyobb személyes-személyi nyomatékkal rendelkező-mozgó vezetővel, az ún. moderátorral, Bobokné dr. Belányi Beátával az élen. Belányi Beáta dr., akit – úgy látszik – nem pillesztett el az előző helyszínen tartott beszámolója, új szempontok sokaságát exponáló hozzászólása, azonnal a dolgok közepébe vágott. Arról az attitűdváltásról szólt, amelyre nem egy vagy két változás, de a változások egy egész rendszere kényszerítette a szakmát. Arról, hogy az értékörző, gyűjteménycentrikus könyvtári modellt – immáron végleges érvénnyel – felváltotta a szolgáltatáscentrikus modell. Nem arról van szó mostantól, hogy értékeket gyűjtünk, nem arról, hogy azt közvetítsük, ami a mögöttünk lévő gyűjteményben feltalálható, hanem arról, hogy – és ez igen fontos distinkció – a hozzánk forduló ne csupán az információk fogyasztójává tegyük, hanem az információk használójává. Ez az attitűdváltás, amelynek csupán alárendelt részei, elemei, aspektusai a közbeszédben használatos megjelölések, a logikai végiggondolás szükségszerűségével állítja középpontba magát a közvetítőt, a könyvtárost, de nem mint szakembert, nem mint bizonyos technikák és technológiák, módszertani fogások és automatizmusok szakszerű manipulálóját, hanem a könyvtárost mint személyiséget, mint – a szó leibnizi értelmében vett – szubsztanciális „atomot”. E koncepcióhoz képest alakult (pontosabban alakította maga a moderátor) az előadók személyisége is. Joggal vélte-vélhette úgy Belányi Beáta, hogy az „emberarcú” problematika első előadójának Gereben Ferencnek kell lennie, az olvasáskutatás great old man-jének, a Pázmány Péter Tudományegyetem tanárának. Gereben Ferenc maga is bevallotta, hogy az emberarcúsághoz nem pusztán előadói, de sokkal mélyebb köze is van. Ez az ő legfelsőbb témája, erről szól legszívesebben. El is mondotta, a rá olyigen jellemző tudományos pátozzsal, jó értelemben vett patetikus tudományossággal, hogy természetesen ma a leginkább fontos, a leginkább keresett és a leginkább igényelt valami a könyvtárakban a gyors, pontos, olajozott és szakszerű információszolgáltatás. Míg nem is olyan régen a többség könyvet kölcsönözni járt könyvtárba, ma már a „többdimenziós” könyvtárhasználat a jellemző (telitalálható gerebeni terminus

technicus, használata remélhetőleg elterjed), vagyis az, hogy a könyvtárba betérő különböző szolgáltatásokat igényel, és mellesleg, vagy akár mellesleg sem kölcsönöz. Ez persze pozitívum vagy akként is értékelhető. Nem jelent-e azonban a gépi szolgáltatások igénylése és azok szakszerű (olajozott stb.) kielégítése olyasféle üzemszerűséget, a szó mindkét értelmében vett gépiességet, amelynek láttán nosztalgiáink támadhatnak valamely más, „emberarcúbb” szolgáltatások iránt? Így Gereben kérdése. Majd válasza: de bizony, joggal támadhatnak ilyenféle nosztalgiáink. És korántsem csupán szentimentalizmusból, hanem szükségszerűen fellépő szociális, pszichikai, társadalom- és individuálélektani megfontolásból, szükségszerűségéből. A könyvtár valaha szociális funkciókat is ellátott. A mai pénzszűke, pragmatikus világban azonban e funkció szinte teljesen elsorvadni látszik. A szociális érzék, az empátia hiánycikk. Az értékorientálás mint olyan kihullott a rostán. Gereben Ferenc persze sok mindennel vádolható, de a valahai könyvtári agit-prop. munkák iránti vonzódással semmiképp, mégis arra kellett hivatkoznia, hogy a világnézetformálás – valahai – igénye, a nevelési funkció – ugyancsak valahai – követelménye, a nevelés – lásd mint fent – követelménytámasztása úgy öntetett ki, mint a közmondásos gyerek a fürdővízzel. A szabadság szép szavából és fogalmából talán nem kell feltétlenül annak is következnie, hogy a könyvtáros személyisége ne legyen „kisugárzó” jellegű, hatású. Szabadság az is, ha hagyunk valakit a pocsolyában fetrengeni (nyilván Arany László művének nagyszerű záróképére utalt itt a kitűnő irodalmár), de talán van más alternatíva is. Olyan méghozzá, amely nem szükségképp jelent szabadságnélküliséget, sőt.

Gereben Ferenc expozéja természetesen alapkérdéseket vetett fel, a hallgató azonban talán azért érezte nem igazán kielégítőnek beszámolóját, mert az előadó mintha túlon túl is lenézte volna hallgatóságát. A fundamentális kérdések pertraktálása során egyetlen egyszer sem esett szó a fennforgó problémák igazán tudományos tárgyalóiról, tematizálásairól. Hogy az irodalmi érték kapcsán talán illetet volna a kanonizálás és kanonizáció legújabb szakirodalmára is hivatkozni (amelyek a kérdést korántsem vélik olyan egyszerűen megoldhatónak, mint Gereben tette), hogy az értékválasztás kapcsán a problémát először exponáló Max Weberre vonatkozó újabb viták bővedjére is illetet volna legalább utalni, hogy a hagyományos funkciók rehabilitálása kapcsán a társadalmi alrendszerek lélektani aspektusainak kutatóiról (Luhmann-ra is gondolni lehet) is szót kellett volna ejteni, erre vagy nem gondolt az előadó, vagy – sajnos – megkímélte tőlük hallgatóit. (Akik pedig – ezúttal – nem egyetemisták, „szűz agyak” voltak, hanem, mint említettük, a „kemény mag”, a szakma elseje.)

Egészen eredeti és újszerű módon közelített viszont a témához Katsányi Sándor (a FSZEK immáron ny. fősztályvezetője). Az ő előadását e beszámoló után teljes terjedelmében megtalálhatja az olvasó. Nem kevésbé volt eredeti a témát a művész szemszögéből pertraktáló Kósa Ferenc filmrendező. Ő nem is törekedett arra, hogy a diszkurzív beszámoló fogalmi distinkcióival éljen, ő Nagy László halhatatlan szavaira utalt, a magyar népdal egy idevonható remekét recitálta, főként azonban arról beszélt, mit jelentett és jelent neki, az ő nemzedékének az emberarcúság. Így eshetett hát szó 1956-ról és 1968-ról, de persze arról is, hogy ma, amikor politikai szándékok nem torzítják – tudatosan – a média beszámolóit egy-egy eseményről, jelenségről, a média saját közege okoz különös transz-

formációkat, alakít át egészen mássá üzeneteket, tesz szinte felismerhetetlenné nagyonis matter of fact dolgokat és megnyilvánulásokat. Kósa Ferenc beszámolója egyedi-egyszeri prózaremeklés volt, művészeti-esztétikai produkció, amelyet nem közvetíthet az óhatatlanul diszkurzív beszámoló. A jelenlévők számára nagy, de továbbadhatatlan élmény volt. Ami miatt mégis érdemes nyomatékosan utalni rá, az a legutóbb említett média-sugártörés problematikája, amelyet érdemes lenne épp ebben a kontextusban alaposan megvizsgálni és értelmezni. Könyvtári-könyvtárosi konzekvenciái igen jelentősnek tűnnek első megközelítésben is.

Szólott még a rendezvényen Mlinarics József is, a Magyar Adatbázisforgalmazók Szövetségének elnöke. Az ő előadása esett tán legjobban a jelenlevő könyvtárosoknak, mivel az adatforgalmazó („információfutár”, ahogy magát kedves és éppen nem önkímélő iróniával nevezte) épp azok részéről erősítette meg az információközvetítő könyvtáros pozícióját, akik felől ezt talán a legkevésbé vártuk volna.

A rendezvény – természetesen – több problémát vetett föl, mint amennyit megoldott, de hisz épp ez volt a dolga. A moderátor Belányi Beáta dr. legfelsőbb intencióinak felelt meg épp azért, hogy kreatív továbbgondolásra buzdított és szabadított fel. A többi már annak függvénye, hogy mennyire vagyunk képesek erre a kreativitásra. De hát ez az: de te fabula narratur. (VK)

Az információfogyasztó társadalom, az ifjúság és a könyvtár

Kíséreljük meg e három pontot: az információfogyasztást, az ifjúságot és a könyvtárat egy gondolati vonallal egybekötni.

Közismert ténnyel kezdem: borul a hajó. Legalábbis megbillent. Már mint a nagyobb, a szolgáltatásképes könyvtárak hajója, ahol az utastér egyik oldalán évről-évre növekvő számban zsúfolódnak az egyetemi és főiskolai hallgatók, a másik oldalon viszont egyre kevesebb utas kívánczik beszállni. Még inkább megbillenni látszik a hajó, ha nem beiratkozottak vagy a látogatók tömegét, hanem az információ igénylők arányát nézzük. Egy friss felmérés szerint (W. Péterfi Rita) a közművelődési könyvtárosoknak feltett tájékoztatói kérdések kétharmada hallgatóktól, tanulóktól származik, mindenki más maradék egyharmadon osztozik.

Egy pillanatra nézzünk határainkon túlra, Nyugatra is. Egy tekintélyes szaklapon egy tekintélyes kolléga, az egyik nem kevésbé tekintélyes nemzeti könyvtár munkatársa ilyeneket ír: „Az ország legnagyobb könyvtárait előzönlötték a fiatalok...az egyetemi könyvtárrá válás veszélye fenyeget... Mindezzel sérül a könyvtárak tudományos teljesítménye. Ám ez sem a politikusokat, sem a döntési helyzetben levő kollégákat nem befolyásolja. Groteszk helyzet alakult ki...”.

Groteszk?

A leírt láttelel számunkra is ismerős: az OSZK-tól kezdve a FSZEK Központi könyvtárán át a megyei könyvtárakig bárki bármikor tapasztalhatja a hallgatók könyvtárostromló rohamát. S az okok is ismertek: a felsőoktatási létszám gyarapodása az elmúlt tíz évben, a „többkönyvűség” fokozatos térhódítása, a növekvő igényektől elmaradó felsőoktatási könyvtári kapacitás. Mindez magyarázza helyzetünket, de a kapott magyarázat nem teljes. Gondoljunk kollégánk idézett passzusára vagy arra, hogy Nyugat-Európa nagyvárosi könyvtáraiban is hallgatók tömegét látjuk az olvasótermekben, ott, ahol a hallgatói létszámrobbanás nem friss jelenség, az egyetemi könyvtári ellátás pedig a miénkhez mérten ugyancsak irigylésre méltó.

Úgy vélem, mélyebb gyökerű problémával találkozunk itt szemközt. Egy új életforma alakul ki, pontosabban: válik általánossá szemünk láttára: a fogyasztó, többek között információfogyasztó ifjúságé. A másik oldalról nézve: az információfogyasztás zöme egy meghatározott életszakaszra összpontosul. (Gondoljunk a feltett kérdések 2/3–1/3 arányára!) Nemcsak a könyvtár hajója billent meg, hanem az ún. információs társadalomé is. Ennek nyúlékony fogalmával szemben itt áll előttünk kézzelfogható valóságban egy erőteljes információfogyasztó réteg. Új jelenség, mellyel szembe kell néznünk, mely könyvtári szemléletünkben sok mindennek az újragondolását követeli meg, beleértve talán erőforrásaink átcsoportosítását is.

„Foglalkozunk a fiatalokkal, mert belőlük lesz a jövő olvasója” – milyen gyakran mondtuk, írtuk ezt korábban! Ma hamisnak érzem ezt a mondatot. Lebecsüli, nem tekinti igazi olvasónak a fiatalot, csak amolyan rút kiskacsának, sőt hernyónak, amelyből majd egyszer az „igazi” olvasó: a felnőtt mint lepke kifejlik. Ma inkább fordítva mondanám: foglalkozunk a fiatalokkal, mert nem lesz belőlük többé ilyen nagyságrendben ilyen intenzív információ- és könyvtárhasználó.

Igaza van idézett kollégánknak, mikor „a politikusok, a döntési helyzetben levő kollégák” felelősségét emlegeti, de szűklátókörűvé válik, mikor egyedül a korlátozás, a „tanulmányi könyvtárak” irányába zsilipeli le a problémát. Egy új életforma megjelenése ennél távlatosabb megoldást követel. Még szűklátókörűbbek azok, akik az olvasótermi székek számának növelésével kipipálhatónak látják a feladatot.

Mi hát a feladat?

A szűkre szabott keretek itt csak néhány gondolat felvillantására adnak teret, kiindulva az információs társadalom fogalmából.

A sokféleképpen magyarázott „információs társadalom” – ha fogalmát komolyan vesszük – két oszlopra épül:

- az emberre, aki kérdez, mert erre igénye és módja van,
- az információk valamilyen módon rendezett halmazára, ahonnan a válasz megkapható.

E két oszlopot csatornák kötik össze, személyesek és személytelenek, mechanikusak.

A három összetevő elem: a kérdés-kultúra, a rendezett információ és az összekötő csatorna egyaránt fontos, a társadalmi figyelemből mégis a közvetítő csatorna kapja az oroslánrészt, sőt a csatornán belül is annak mechanikus-technikai oldala. Ez utóbbi szinte kultikus tiszteletben részesül, táplálva azt az illú-

ziót, hogy a „háló” már akkor is megoldást jelent társadalmi problémáinkra, ha rosszul kérdező embereket kaotikus információhalmazzal köt össze.

A kérdések és a kérdezők száma – ezt minden információképes könyvtár tanúsíthatja – az elmúlt tíz évben látványosan emelkedett. A 80-as évek elején az egyik nagy könyvtárunk vezetője még arról panaszkodott, hogy könyvtára gazdag tájékoztató apparátusának milyen szegényes az igénybevétele. Ma ennek inkább fordítottja lenne elmondható. Csakhogy az információigény nem szűkíthető le mennyiségi kategóriákra. Kérdés ott születik, ahol választani lehet. Az információ társadalom első oszlopával, a kérdező emberrel ott találkozunk, ahol

- adott a választás *szabadsága* az élet különböző területein,
- adott a választás *lehetősége*, az anyagi és szellemi javak,
- adott a választani tudás *kultúrája*.

A kérdező fiatalok kezdik ellepni a könyvtárakat. De – hadd hivatkozzam személyes tapasztalataimra is – hosszú út vezet még addig, míg könyvtárainkban pontos és kulturáltan kérdező, az ál-alternatívákat a valódiaktól megkülönböztetni tudó, helyes értékszemponatok szerint válogató és az információkeresés sokoldalú technikájában is jártas fiatalokkal találkozunk.

Ki tanítja meg a fiatalokat kulturáltan kérdezni? A „politikusok és a döntési helyzetben lévő kollégák”? Ők is, részben. De a feladat nagyobbik része – úgy vélem – másra vár: az „emberközeli helyzetben levő” kollégákra.

Katsányi Sándor

Elhangzott a Magyar Periodika Kör konferenciáján a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál alkalmából.

A finn könyvtárak felkészülése az integrációra a 90-es évek első felében

„Nemzetközi együttműködésben azért veszünk részt, hogy segítségével elérjünk valamit, ami intézményünknek vagy az egész országnak hasznára válik.”

(Esko Häkli, 1994.)

Finnország EU csatlakozási szándéka évtizedünk elején fogalmazódott meg. Mind a „magas” politikában, mind a társadalom egészében voltak azonban számottevő erők, amelyek különböző fenntartásaiknak, sőt ellenkezésüknek adtak hangot. Ezt részben az is magyarázza, hogy már folyamatban volt az ország csatlakozása az Európai Gazdasági Térséghez (EGT), és nem kevés volt azoknak a száma, akik ennyi integrációt is elegendőnek tartottak volna. Így azután az EU-csatlakozásra koncentrált felkészülés teljes gőzzel voltaképpen csak 1992-től – a pozitív parlamenti döntés létrejötté és az azt megerősítő népszavazás után – indulhatott meg – 1994 márciusában viszont *már be is fejeződtek* a hivatalos csat-

lakozási tárgyalások. Mindezt azért tartom szükségesnek előrebocsátani, mert a hazai szituáció e két momentumban (a társadalom megosztottsága, a rövid előkészületi időszak) különbözik a finnországitól.

Nem elhanyagolható még az a tényező sem, hogy a 90-es évek első fele gazdasági válság-korszak volt Finnországban, és ez – gazdasági megszorító intézkedéseivel – súlyosan érintette a könyvtárügyet is (kistélepülési könyvtárak megszüntetése, a bibliobusz-szolgáltatás szűkítése, az állománygyarapítási keretek csökkentése, létszámcsökkentések stb.). Így a válság kezelésének kérdései mind a könyvtári életben, mind a szakajtóban tulajdonképpen kissé elnyomták a felkészülés ügyét – hacsak nem úgy értelmezzük a dolgot, hogy a válság megoldása szerves része volt a felkészülésnek.

A könyvtárügy integrációs alapállásának két lényeges aspektusára derül fény a könyvtári szaklapokból. Az egyik egészen korán: 1991 decemberében jelent meg a közművelődési könyvtárügy orgánumban, a Kirjastolehtiben, amikor még az EU Európai Közösség néven funkcionált. A tematikus integrációs szám egyik cikkírója, Maija Berndtson megállapítja, hogy a Közösségnek nemcsak hogy közművelődési könyvtári *politikája* nincsen, de a területet érintő két programjában említést sem tesz a közkönyvtárakról. A kulturális területre vonatkozó egyéb dokumentumokban található projektek (pl. a könyvek forgalmi adójának harmonizációja, a szerzői jogi kérdések stb.) Finnországban – együtt a többi északi országgal – inkább csak aggodalmat ébresztenek, hogy ti. az EK mindent szabályozni kívánó direktívái következtében több területen rákényszerülnek a szolgáltatások, a támogatások *jelenlegi színvonalának csökkentésére*.

A másik aspektus legegyszerűsebb megfogalmazását a tudományos és szakkönyvtárak lapja, a Signum 1994/2. tematikus számában találhatjuk a Helsinkii Egyetemi Könyvtár (= Nemzeti Könyvtár) igazgatójának, Esko Häklinek a tollából: „A tudományos és szakkönyvtárak abban az értelemben mindig is nemzetköziesek voltak, hogy dokumentumállományukat külföldről is gyarapítják, cserkapcsolatokat tartanak fenn, könyvtárközi együttműködésben állnak a külföldi partnerekkel. Ugyanígy e könyvtárak nemzetköziségére utalnak pl. a nálunk régtől érvényben lévő nyelvismereti követelmények a könyvtárosokkal szemben, valamint az, hogy a nemzetközi információs rendszerekben információtermelőként és rendszerfejlesztőként folyamatosan részt vesznek finn szakemberek... Ily módon nem a semmiből rugaszkodunk el, amikor az egyesülő Európába tartunk.”

A figyelemre érdemes tény mármint az, hogy az egyfelől euroszeptikusnak, másfelől önelégültnek látszó alapállás nem valamiféle tehetetlen-belenyugó-lyegintő passzivitás eluralkodását eredményezte. Már 1990-től megkezdték az új EU (EK) információs központok kialakítását az olyan alapgyűjtemények mellé, mint az EU letéti könyvtárként kezdettől funkcionáló Parlamenti Könyvtár vagy az 1972-től működő turkui Európai Intézet. Szakmai intézmények és szervezetek is bekapcsolódtak az információs szolgáltatásba, és az EGT csatlakozás céljaira finre fordított EK-direktíva anyagot bevitték a Finlex adatbázisba. Mindezek szolgáltatásairól a fent említett Kirjastolehti-szám már 1991-ben tájékoztatja a könyvtárosokat, s ugyancsak közli a vaasai egyetem Euro-információs Központjában hozzáférhető integrációs tárgyú finn, illetve EK kiadású tájékoztató lapok válogatott jegyzékét.

A csatlakozásra vonatkozó parlamenti elhatározást és az azt megerősítő népszavazást követően 1992 második felétől a városi könyvtárak az EU információs hálózat információs pontjaivá váltak. A külügyminisztériumban alakult EU Információs Központ folyamatosan látta el őket tájékoztató anyagokkal, mégpedig döntő mértékben az állampolgárok széles körének célzottakkal. Ezeknek két nagy csoportját célszerű megkülönböztetni: a tematikus, területenkénti tájékoztató füzeteket, szórólapokat, amelyek tényszerű, tömör megfogalmazásban közölték az adott területen (oktatás, munkavállalás, környezetvédelem, mezőgazdaság stb.) a csatlakozástól várható lehetőségeket, előnyöket vagy gondokat, kikerülendő csapdákat; illetőleg az időszerű tömörítvényeket a tárgyalások mindenkor állásáról. Ami ez utóbbiakról a sajtóban – szakfolyóiratokat is beleértve – megjelent, arról a könyvtárak és használók a KATI adatbázis cikkbibliográfiájából tájékozódhattak. Említésre érdemes még, hogy e könyvtári információs pontok ugyanitt kínálták a csatlakozást ellenző csoportok, szervezetek kiadványait, szórólapjait is.

Visszatérve a konkrétan *könyvtári* felkészülés lépéseire, elsőként azt érdemes leszögeznünk, hogy a könyvtárügy szükségesnek tartotta annak felmérését, hogy is állnak a könyvtárak – elsősorban persze a tudományos és szakkönyvtárak – *jelenleg* a nemzetközi együttműködés területén, és melyek a fejlesztést, erősítést igénylő pontok, területek. A vonatkozó felmérésnek, írásoknak van egy, különösen figyelemre méltó hangsúlya, „céliránya”. Ez pedig az, hogy mi tud *adni* Finnország a nemzetközi tájékoztatási rendszereknek, hogyan tudja bővíteni (célzottabbá és hatékonyabbá tenni) az önmagáról nyújtott információkat, s végül: milyen módon tud hatékony szerepet játszani a könyvtári terület nemzetközi szervezeteiben. Példaként csak rövidke címfelsorolás a folyóiratszámából: „Finnország-kép és világkép a statisztikákban: a Statisztikai Könyvtár mint adatközvetítő”; „Az ország-információk terjesztése és kereslete a külképviseleteken”; „A finn műszaki-tudományos eredmények terjesztése a világban”. S ugyancsak ide kapcsolódik még egy érdekes szondázásról szóló írás: ez a List Bi-L Internet-hálózati beszélgető fórumon feltett kérdésre adott válaszokat elemzi, hogy ti. milyen jellegű információkat (dokumentumokat) milyen használói kör milyen gyakorisággal kér Finnországról az amerikai egyetemeken.

Ugyane törekvés fogalmazódik meg a Finn Közkönyvtárak Egyesületének (Suomen Kirjastoseura) mind az 1993., mind az 1994. évi programjában: „Folyamatos cél a finn és az egész észak-európai könyvtári rendszer bemutatása az európai Közösségben... nemzetközi prospektusok szétosztásával terjesztjük az információkat az ország könyvtári és információs intézményeiről: az 1992. évtől spanyol, német és orosz nyelvű változatban is, főleg az EK országaiban.”

Sarkalatos törekvésnek mutatkozott a felkészülés során a Kirjastolehti cikkéből már idézett színvonalcsökkenési veszély elkerülését szolgáló lépések megtervezése. Az EU-országok átlagánál jóval magasabb színvonalú könyvtári ellátást nyújtó ország az eredményeit próbálja megőrizni: többek között az ingyenes szolgáltatások szélesebb körét, a fennálló – speciális – támogatási formákat (pl. az ún. könyvtári kompenzációs támogatást, amelyet a kortárs finn szerzők kapnak azon hátrány miatt, hogy a könyvtári elérhetőség következtében sok olvasó nem vásárolja meg a könyvet, s így a szerző jövedelemtől esik el). A könyvtári szakma mind a felkészülés szakaszában, mind azóta folyamatosan minisztériumi beadvá-

nyokkal, módosító javaslatokkal reagál a fenti állapotokat veszélyeztető EU-program- és direktíva-tervezetekre (pl. 1991: a videokazettákra vonatkozó szerzői jogi tervezet; 1997–98: a digitális hálózatra, ill. a jogérvényesség időtartamára vonatkozó szerzői jogi elképzelések).

Eme „önvédelem” vagy „színvonalvédelem” fontos és hatékony eszközének látják az északi országok közös fellépését már a csatlakozási szakaszban is, különösen pedig az Unióba történő belépés után. Ennek érdekében a Kirjastolehti például az EU-tag Dánia utóbbi évekbeli néhány ilyen típusú érdekérvényesítési akcióját mutatja be, egyben biztatást is sugallva, hogy az új északi belépőkkel (ekkor még Norvégiával is számoltak) jelentősen megerősödhet ez a tábor. Esko Häkli a Signum bevezető cikkében ezzel kapcsolatban azt a gyakorlati megoldást tanácsolja, hogy – miután minden ország képviselője nem lehet tagja minden EU-munkacsoportnak – arra kell törekedni, hogy az északról bejutó képviselő ezen országok közös álláspontját is képviselje. Tulajdonképpen az effajta fellépésre történő felkészülés jegyében (is) került sor az 1992-ben Järvenpääben, 1993-ban pedig Aalborgban tartott északi könyvtároskonferenciákra.

Kiemelten kezelték a tárgyalt időszakban a könyvtáraknak, azok vezetőinek és a terület nemzetközi képviselőinek az új feladatokra és technikákra történő felkészítését. Már 1991-ben ajánlják a Dán Könyvtáros Egyesületnek azt a gyakorlatát, amely szerint brüsszeli tanulmányutakat és tanfolyamokat szervez, pl. az EU (EK) projektjeiben szereplő költségvetési pénzek megpályázási módjairól, a pályázatírás technikájáról, az EU (EK)-bürokrácia működéséről. Erősen propagálják az Unió könyvtári programjaiban, projektjeiben történő részvételt már a csatlakozást megelőzően is.

Esko Häkli, a nagy nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező nemzeti könyvtári igazgató úgy látja, hogy a felkészítésre az oktatási minisztérium célösztöndíjaiból (pl. információkezelési) lehet átcsoportosítani e célra megfelelő összegeket, a minisztérium személyi cserekeretéből pedig a külföldi tapasztalatcseréket lehet támogatni. Talán nem haszontalan kiemelni néhányat a gazdag tapasztalatai alapján adott konkrét tanácsokból sem:

- az EU könyvtári-informatikai projektjeiben való részvételhez nélkülözhetetlenek a könyvtárvezetők személyes kapcsolatai külföldi kollégáikkal. Részint hogy naprakészek legyenek az azoknál folyamatban lévő vagy kezdődő projektek tárgyában (s ehhez a szaklapok követése nem elegendő!), részint pedig azért, hogy azok is naprakész tájékozottsággal rendelkezzenek a finn könyvtárban futó projektekről, és adott esetben arra is figyelemmel lehessenek a tervezés során;
- az EU-ban és munkacsoportjaiban dolgozó szakértőknek hasonlóképpen fontosak a személyi kapcsolatok: a kis országok ezek nélkül eleve nem jutnak messzire a nemzetközi porondon;
- ez utóbbi csoport számára kiváltképp alapkövetelmény a szakértelem, a magas szintű idegen nyelvtudás és a műveltség. Ám ettől függetlenül minden egyes tárgyalás pontos előzetes felkészülést igényel: az improvizálásra sohasem szabad hagyatkozni;
- a személyek kiválasztásánál szem előtt kell tartani azt a körülményt, hogy hosszú távon az érdekes személyiségnél sokkal fontosabb és eredményesebb a tehetség és a megbízhatóság.

A Helsinki Egyetemi Könyvtárban 1993 novemberében az integráció nemzeti kapcsolati szerveként (National Focal Point) megalakult az együttműködési titkárság, amelynek feladata a könyvtárak tájékoztatása az EU könyvtári vonatkozású fejlesztési programjairól és az ezekkel kapcsolatos ügyintézés. A részvétel előkészítésére és folyamatos támogatására munkacsoportot hoztak létre a tudományos és szakkönyvtárak, valamint az oktatási minisztérium képviselőiből. 1994 januárjától egyébként – miután érvénybe lépett az ország és az EGT közti csatlakozási szerződés – Finnország is részt vett a kutatási programok finanszírozásában, és így saját projektjeihez is igényelhetett támogatásokat.

*

Hogy a vázolt felkészülés mennyire volt eredményes, és tagként mennyire tudják érvényesíteni vázolt elveiket és céljaikat, azt most, a tagság negyedik évében még korai volna minősíteni. Azt azonban, hogy *akarják* érvényesíteni őket, két „apró” példa mutathatja. Az egyik a már említett, a digitális hálókörnyezet szerzői jogait szabályozó direktívatervezetnek a jogi választmányban 1998 őszén lefolytatott vitája volt, amelynek során Astrid Thors finn képviselő „konok keménységgel” állt ki a használói érdekeket figyelembe vevő módosítási javaslatok mellett. (A könyvtári szakma állásfoglalásáról ld. a referátumot a KF 1998. 3–4. számának 618. lapján.) A döntés – természetesen nem csak őmiatta – nem született meg, s most a finn fél ahhoz fűz reményeket, hogy a végső tárgyalásokra Finnország elnöksége idején (1999. második félévében) kerül sor. S a másik példa: Mirja Rynnänen képviselő „A könyvtárak szerepe a modern társadalomban” címmel egyéni kezdeményezésű előterjesztést nyújtott be az Európa Parlamentben, s ennek nyomán – a Kirjastolehti fogalmazása szerint – *ezen a fórumon először* kerültek az eszmecsere középpontjába a könyvtárak. Ennél is lényegesebb azonban, hogy az előterjesztést elfogadták, s foglalkozott már vele az Európa Tanács is, és a közeljövőben várható, hogy a Bizottság kiadja a vonatkozó Communication-t, amely az ún. Zöld Könyvnél konkrétabb munkatervet tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mit kíván tenni az Unió a könyvtárügy területén.

Sz. Nagy Lajos